

Наказ №232 від 01.09.2022 р.

Інструкція № 59

з охорони праці у слюсарній майстерні

1. Загальні вимоги охорони праці у слюсарній майстерні

1.1. Дія даної інструкції з охорони праці у слюсарній майстерні поширюється на всіх працівників навчального закладу, які проводять заняття з учнями у приміщенні слюсарної майстерні (інструкторів з праці, вчителів технології, педагогів _____ додаткової _____ освіти _____ тощо).

1.2. До самостійної роботи у слюсарній майстерні можуть бути допущені особи:

- не молодші 18 років, які пройшли обов'язковий періодичний медичний огляд і не мають за його результатами медичних протипоказань до роботи в слюсарній майстерні;
- мають, як правило, вищу або середню спеціальну освіту в цій галузі;
- пройшли вступний інструктаж з електробезпеки, перевірку знань правил і норм з охорони праці з присвоєнням III групи допуску з електробезпеки;
- ознайомилися з інструкціями з експлуатації верстатів та механізмів, які розташовані в приміщенні слюсарної майстерні, цією інструкцією.

1.3. Вчитель технології в слюсарній майстерні зобов'язаний неухильно дотримуватися Правил внутрішнього трудового розпорядку, встановленого режиму роботи школи, вивчити *інструкцію з охорони праці та техніки безпеки у слюсарній майстерні*. Графік роботи визначається розкладом занять, затвердженим _____ директором _____ навчального _____ закладу.

1.4. Небезпечними факторами, які можуть заподіяти шкоду здоров'ю педагога в слюсарній майстерні, є:

- фізичні фактори (висока напруга в електричній мережі; рухомі частини машин і механізмів; гострі кромки, задирки на поверхнях металевих заготовок, інструменту, пристосувань і устаткування; шум; вібрація; підвищена температура поверхонь заготовок і обладнання; несправна система вентиляції; неакуратне поводження з ріжучими, пиляючими, колючими інструментами та деталями);
- хімічні фактори (пил; шкідливі хімічні речовини, що виділяються при обробці металів);
- психофізіологічні фактори (напруга уваги та зниження її концентрації).

1.5. При виконанні робіт у слюсарній майстерні, слід використовувати наступний спеціальний одяг та індивідуальні засоби захисту:

- халат бавовняний;
- рукавиці комбіновані;

- окуляри захисні.

1.6. Про всі виявлені несправності електропроводки, обладнання та механізмів, сантехнічного обладнання, меблів та цілісності шибок викладач у слюсарній майстерні повинен негайно повідомити заступнику директора з АГР, а в разі його відсутності – черговому адміністратору школи, зробити запис у журналі заявок для подальшого проведення ремонту.

1.7. Слюсарна майстерня повинна бути забезпечена наступними первинними засобами пожежогасіння для усунення пожеж: вогнегасником хімічним пінним, вогнегасником вуглекислотним або порошковим та ящиком з піском.

1.8. Для надання долікарської допомоги при отриманні травми, у легкодоступному місці повинна знаходитися медична аптечка, вміст якої має вчасно оновлюватися.

1.9. В слюсарній майстерні на видному місці повинні бути розміщені інструкції з техніки безпеки для учнів. Біля кожного верстата слід розміщувати витяг з виробничої інструкції при роботі на даному виді обладнання.

1.10. Неприпустимо зберігати будь-яке обладнання на шафах слюсарної майстерні.

1.11. На початку кожного навчального року слід проводити з учнями інструктаж (окремих урок за планом) з техніки безпеки із записом у відповідному журналі. Далі, протягом року, перед переходом до нового виду робіт з використанням нових верстатів та інструментів, необхідно проводити з учнями інструктаж з техніки безпеки про роботу на даних видах верстатів із записом у відповідному журналі реєстрації інструктажів учнів.

1.12. У разі отримання травми школярем в слюсарній майстерні, вчитель технології зобов'язаний негайно надати першу долікарську допомогу, звернутися до медичної сестри школи, повідомити про подію директору школи (за його відсутності – іншій посадовій особі).

1.13. При недотриманні будь-яким учнем вимог техніки безпеки, зі всіма учнями обов'язково проводиться позаплановий інструктаж з реєстрацією у відповідному журналі інструктажів.

1.14. Усі вікна слюсарної майстерні повинні бути або не заграбовані, або мати розсувні решітки, ключі від яких зберігаються у легкодоступному місці.

1.15. За невиконання або ухилення від виконання вимог даної *інструкції з охорони праці та техніки безпеки у слюсарній майстерні*, вчитель технології несе персональну відповідальність згідно з чинним законодавством.

2. Вимоги охорони праці перед початком роботи в слюсарній майстерні

2.1. Перед початком роботи в слюсарній майстерні слід надягти спеціальний одяг і перевірити на відсутність видимих пошкоджень засоби індивідуального захисту (захисні окуляри, рукавички, килимки діелектричні).

2.2. Оглянути своє робоче місце, прибрати зайві предмети, що заважають, особливо звернувши увагу на достатність освітлення, наявність на визначених місцях огорожень обертових частин верстатів та механізмів.

2.3. Переконатися у відсутності зовнішніх пошкоджень верстатів, обладнання та механізмів, наявність та справність тумблерів, перемикачів тощо.

2.4. Оцінити цілісність кришок електричних розеток і вимикачів, електричних вилок та підвідного електричного кабелю.

2.5. Переконалися в наявності заземлюючих провідників корпусів верстатів, устаткування та відсутності пошкоджень на них.

2.6. Пильну увагу слід звернути на справність робочих місць учнів.

2.7. Перевірити (візуальним оглядом) справність сантехнічного обладнання, меблів, цілісність віконного скла.

2.8. Перевірити, як обладнані верстаки: їх поверхня повинна бути горизонтальною, оббита листовою сталлю, повинні бути відсутні вибоїни та задирки. Переконалися в цілісності захисних екранів, перевірити, чи відповідають вони вимогам безпеки (висота – не менше 1 м, суцільний або із сітки з чарунками не більше 3 мм).

2.9. Перевірити справність лещат та переконалися в тому, що:

- сталеві змінні плоскі губки лещат мають невироблену перехресну насічку на робочій поверхні з кроком 2 – 3 мм та глибиною 0,5 – 1,0 мм;
- рухомі частини лещат переміщуються легко, без заїдань, ривків та надійно фіксуються в потрібному для роботи положенні;
- на рукоятці лещат відсутні забоїни та задирки;
- лещата обладнані пристроєм, що запобігає повному вигвинчуванню ходового гвинта з гайки;
- отвір головки гвинта має з двох сторін округлення для захисту рук від можливого защемлення.

2.10. Перевірити справність ручного слюсарного інструменту та переконалися в тому, що його стан відповідає наступним вимогам безпеки:

- бойки молотків мають гладку, злегка опуклу поверхню без наявності скосів, відколів, вибоїн, тріщин та задирок;
- рукоятки молотків та іншого інструменту ударної дії виконані з сухої деревини твердих листяних порід без сучків та косослоя або із синтетичних матеріалів, що забезпечують експлуатаційну міцність та надійність у роботі;
- рукоятки молотків повинні бути гладкі, без тріщин, мати по всій довжині в перерізі овальну форму;
- до вільного кінця рукоятка молотка повинна бути дещо потовщена, щоб запобігти випадання її з руки при помахках і ударах інструментом;
- осі рукояток молотків перпендикулярні вісям молотків. Клини для закріплення молотка виконані з м'якої сталі та мають насічки (йоржі);
- рукоятки напилків, шаберів, ножівок мають спеціальні стягуючі металеві бандажні кільця;
- викрутки мають справні рукоятки, рівний стрижень, робоча частина повинна мати прямі плоскі бічні грані, без сколів та видимих пошкоджень;
- інструмент ударної дії (зубила, крейцмейселі, борідки, просічки, керни та ін.) повинен бути гладкий, його потилична частина – без видимих тріщин, задирок, наклепів та відколів; на робочій частині немає пошкоджень, довжина інструменту повинна бути не менше 150 мм; середня частина зубила має овальний або багатогранний перетин без гострих ребер та задирок на бічних гранях, ударна частина – форму усіченого конуса;
- робочі поверхні гайкових ключів не повинні мати ніяких дефектів у вигляді тріщин, забоїн, скосів, а рукоятки – задирок;

- ручні важільні ножиці слід надійно закріплювати на спеціальній стійці, в будь-якій частині ножів категорично не допускається наявність вм'ятин, пошкоджень, тріщин, ріжучі кромки ножів гострі та щільно стикаються.
- 2.11. У разі виявлення дефектів або несправності обладнання, верстатів, інструментів викладач технології, що працює в слюсарній майстерні, зобов'язаний негайно поставити до відома заступника директора з АГР, за його відсутності – чергового адміністратора та зафіксувати відповідний запис у журналі заявок.
 - 2.12. Перед включенням верстатів в електричну мережу, слід встати на діелектричний килимок на підлозі (якщо покриття підлоги виконане із струмопровідного матеріалу).
 - 2.13. Категорично забороняється включати обладнання, верстати в електричну мережу мокрими або вологими руками.
 - 2.14. Перед початком виконання робіт необхідно проконтролювати наявність в учнів спецодягу.
 - 2.15. Перед початком робіт в слюсарній майстерні з кожним видом устаткування, верстатом, пристосуваннями та інструментами необхідно ознайомити учнів з правилами їх експлуатації, безпечними правилами виконання робіт, правилами підготовки робочого місця, інструментів та матеріалів.
 - 2.16. Перед кожним заняттям слід обов'язково проводити інструктаж з учнями з техніки безпеки та охорони праці з відповідним записом у журналі реєстрації інструктажів.
 - 2.17. У разі виявлення невідповідності робочих місць учнів школи встановленим у цьому розділі інструкції вимогам, а також при неможливості виконати зазначені в даному розділі підготовчі дії, необхідно категорично заборонити школярам приступати до виконання роботи.

3. Вимоги охорони праці під час роботи в слюсарній майстерні

- 3.1. Під час роботи необхідно неухильно дотримуватися вимог цієї інструкції, правил експлуатації обладнання, верстатів та інструментів, не піддавати їх механічним ударам, не допускати падінь.
 - 3.2. Учитель технології забезпечує збереження життя і здоров'я учнів під час уроку та в перервах між уроками.
 - 3.3. У слюсарній майстерні вчитель працює у спецодязі (фартух, халат, головний убір, спеціальні захисні окуляри).
 - 3.4. При роботі з ріжучими інструментами дотримується максимальної обережності з метою недопущення порізів, уколів, попадання інфекції в рани.
 - 3.5. Учитель технології не допускає учнів до електричного щита та вмикачів.
 - 3.6. Рівень напруги в мережі можна перевіряти тільки справним покажчиком напруги.
 - 3.7. Необхідно стежити за справною роботою всіх верстатів, обладнання, механізмів, цілісністю ізоляції та заземлення.
 - 3.8. Учитель технології, що працює в слюсарній майстерні, зобов'язаний забезпечити:
- підтримання порядку та чистоти на своєму робочому місці та робочих місцях учнів;

- контроль розташування робочого інструменту на робочих місцях школярів, щоб забезпечити відсутність можливості його скочування або падіння;
- застосування захисних окулярів учнями при роботі з інструментом ударної дії та на верстатах;
- контроль міцного закріплення учнями оброблюваної деталі в лещатах при ручному різанні металів ножівкою;
- виконання роботи тільки справним і добре заточеним інструментом;
- контроль справності та якості заточування робочого інструменту учнів;
- контроль правильності регулювання натягу полотна ножівки;
- суворе дотримання школярами вимог відповідних інструкцій з техніки безпеки на заняттях з технології, при роботі з використанням різних верстатів, механізмів та інструментів у слюсарній майстерні;
- дотримання вимог та норм техніки безпеки на робочих місцях учнів;
- дотримання встановленого в школі режиму робочого часу, регламентованих перерв у роботі, виконання учнями рекомендованих фізичних вправ з урахуванням їх вікових особливостей.

3.9. Під час роботи в слюсарній майстерні суворо забороняється:

- проводити перемикання електричних роз'ємів при включеному живленні;
- торкатися до проводів та інших струмоведучих частин, що знаходяться під напругою;
- виконувати роботи на верстатах, устаткуванні та механізмах у разі їх несправності, виникнення іскріння, задимлення, порушення ізоляції або заземлення;
- проводити різання, виправлення листового металу без застосування рукавиць для захисту рук від травмування гострими краями металевих листів або стружкою;
- накривати обладнання, верстати та механізми папером, ганчірками та іншими сторонніми предметами;
- допускати складування сторонніх предметів на робочих місцях;
- самостійно розбирати та здійснювати ремонт обладнання, верстатів та механізмів;
- залишати без нагляду включене обладнання, верстати та пристосування;
- здувати залишилися стружки з верстатів або прибирати її руками (слід використовувати віник або щітку та совок);
- очищати поверхні із застосуванням кислот та лугів;
- здійснювати прибирання над та під працюючим обладнанням або в безпосередній близькості від рухомих механізмів та деталей верстата;
- залишати на електрообладнанні та нагрівальних пристроях сторонні предмети;
- витирати рубильники та інші вимикачі струму;
- заходити або просовувати руки за огорожі як працюючого, так і бездіяльного в даний момент устаткування;
- збирати разом в один ящик ганчір'я, відходи паперу і промаслене ганчір'я (для кожного виду відходів повинен бути відведений окремий ящик);
- використовувати інструмент та верстати не за прямим призначенням;

- залишати учнів у приміщенні слюсарної майстерні без нагляду.
- 3.10. При відкриванні вікон необхідно стежити, щоб не було протягів, які можуть викликати пошкодження скла (розбиття, поява тріщин).
 - 3.11. Учитель технології утримує в належному порядку робочі місця, не захаращуючи їх.
 - 3.12. Дотримується санітарно-гігієнічні норми, правил особистої гігієни.
 - 3.13. У разі видимих пошкоджень захисного заземлення захисного екрана, необхідно негайно вимкнути верстат, припинити роботу і повідомити директора школи (за його відсутності – іншій посадовій особі).

4. Вимоги охорони праці після закінчення роботи

- 4.1. Відключити електроживлення верстатів та електроінструментів у послідовності, встановленій інструкціями з експлуатації, враховуючи характер виконуваних робіт.
- 4.2. Проконтролювати процес наведення порядку школярами на своїх робочих місцях.
- 4.3. Прийняти інструменти, заготовки, матеріали від учнів та скласти їх в місця зберігання.
- 4.4. Прийняти від учнів засоби індивідуального захисту та скласти їх у відведене місце.
- 4.5. Забезпечити організований вихід учнів з приміщення слюсарної майстерні.
- 4.6. Ретельно провітрити приміщення майстерні, вимкнути вентиляцію.
- 4.7. Вимкнути освітлення, перекрити крани, закрити вікна та двері.
- 4.8. При виявленні несправності меблів, обладнання, верстатів, порушення цілісності вікон, слід проінформувати про це заступника директора з АГР, за його відсутності – чергового адміністратора та зробити запис у журналі заявок.
- 4.9. У разі виходу з ладу електрообладнання (обрив електропроводів, вимикачів), витік води у водопровідному крані, вихід з ладу верстата, освітлення вчитель технології повинен повідомити заступнику директора з адміністративно-господарської частини, зробити запис у журналі заявок.

5. Вимоги охорони праці в аварійних ситуаціях

- 5.1. У разі виникнення аварійних ситуацій (замикання електричної проводки, прорив водопровідних труб опалювальної системи, задимлення, загоряння обладнання тощо), які можуть призвести до отримання травми учнями, вчитель технології слюсарної майстерні зобов'язаний відключити несправне обладнання та негайно вивести з майстерні всіх учнів. У цьому випадку школярі виходять з майстерні за маршрутом затвердженої схеми евакуації, дотримуючись при цьому порядку. Про факт аварійної ситуації необхідно повідомити спеціалісту з охорони праці та заступнику директора з АГР, а в разі їх відсутності – черговому адміністратору та директору навчального закладу.
- 5.2. При виявленні обриву проводів живлення або порушення цілісності їх ізоляції, несправності заземлення та інших пошкоджень електрообладнання, відчуття запаху гару, виникнення сторонніх звуків у роботі устаткування, верстатів та механізмів, появи тестових сигналів, які повідомляють про їх несправності, слід негайно припинити роботу, забезпечити припинення роботи

всіма учнями та відключити електромережу.

5.3. При виникненні перегріву двигунів верстатів необхідно терміново зупинити їх та дати їм охолонути. Охолоджувати двигун за допомогою води, снігу або мокрого дрантя суворо заборонено.

5.4. При ураженні школярів електричним струмом, необхідно вжити заходів щодо звільнення їх від дії струму шляхом відключення електроживлення, надати потерпілим першу долікарську допомогу та звернутися до медичної сестри, при необхідності – викликати «швидку допомогу». У разі наявності постраждалих серед учнів школи від інших факторів, працівник слюсарної майстерні також зобов'язаний надати долікарську допомогу та звернутися до шкільної медичної сестри.

5.5. При виникненні загоряння обладнання, необхідно відключити електроживлення, евакуювати учнів із слюсарної майстерні, повідомити до пожежної охорони за телефоном 101 та директорові школи (за його відсутності – іншій посадовій особі), після чого приступити до гасіння пожежі наявними засобами.

5.6. У разі травмування учня, вчитель технології зобов'язаний негайно надати першу долікарську допомогу, звернутися до медичної сестри школи, повідомити про подію разі директору школи (при відсутності – іншій посадовій особі).

5.7. При недотриманні вимог техніки безпеки ким-небудь з учнів, з усіма учнями проводиться позаплановий інструктаж з реєстрацією у відповідному журналі інструктажів.

6. Прикінцеві положення інструкції

6.1. Перевірка та перегляд цієї інструкції з охорони праці в слюсарній майстерні повинні здійснюватися не рідше одного разу на 5 років.

6.2. Інструкцію слід достроково переглянути в наступних випадках:

- при перегляді або внесенні змін до міжгалузевих та галузевих правил і типових інструкцій з охорони праці;
- при зміні умов праці в слюсарній майстерні;
- при впровадженні нової техніки і (або) технологій роботи в майстерні;
- за результатами аналізу матеріалів розслідування аварій, що сталися в слюсарній майстерні, нещасних випадків та професійних захворювань;
- на вимогу представників органів інспекції праці.

6.3. У разі, якщо протягом 5 років від дня затвердження інструкції, умови праці в слюсарній майстерні не змінювалися, дія даної інструкції автоматично продовжується на наступні 5 років.

6.4. Відповідальність за своєчасне внесення змін та доповнень до справжньої інструкції з охорони праці, а також за її перегляд покладається на відповідального з охорони праці (спеціаліста з охорони праці) навчального закладу.

Завідуючий майстернею _____

Розроблено:

Фахівець з охорони праці

Олена ХОМИНА

